

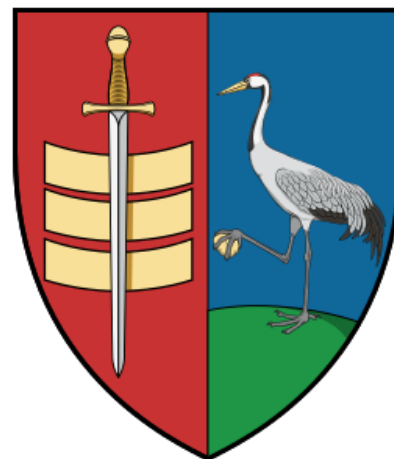

KARDOSKÚT

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Kardoskút bemutatása	5
3. Örökségünk	7
4. Eltérő építészeti karakterek bemutatása	9
5. Építészeti útmutató, ajánlások	12
<i>Telepítés</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Terepalakítás</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Anyaghasználat</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Járdák, burkolatok</i>	
<i>Homlokzatképzés</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	30
7. Utcák, terek	31
8. Hirdetések, reklámtáblák	32
9. Impresszum	33

BEVEZETÉS

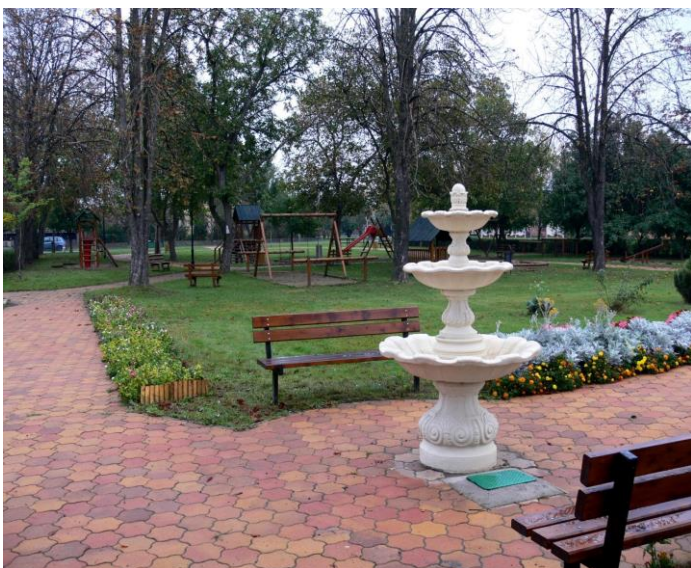
1

Kardoskút településképi arculati kézikönyvén keresztül szeretnénk bemutatni a község történelmét, természeti-, és épített értékeit. A kiadvány mind a helyi lakosok számára, mind a település iránt érdeklődőknek hasznos lehet. Építészeti ajánlásainkkal szeretnénk útmutatóként szolgálni a jövőben tervezett felújítások, építkezések, tereprendezések helyes kivitelezéséhez. Nem titkolt célunk a hagyományos településképp megőrzésének elősegítése. A táji, települési és építészeti hagyomány értékek együtt határozzák meg a község arculatát és egyéniségét.

Napjaink népszerű energiatudatos építészete sok esetben nélkülözi hagyományainkat. Véleményünk szerint a hagyománytudatos építészet megférhet az energiatudatos építészet mellett, nyitott lehet az innovatív megoldásokra. Javaslatunkat a leíró részek mellett, ábrákon, illetve fényképeken is szemléltettük. A helyes építőanyagok kiválasztása elengedhetetlen, csakúgy, mint a nem javasolt építőanyagok, beépítési módok elhagyása.

Szeretnénk kiemelni, hogy a kézikönyv nem tekinthető lezártnak, hanem sokkal inkább egy folyamatosan bővülő, szemléletformáló dokumentum. Reméljük, hogy az olvasó hasznosnak találja a kiadványt, tudásanyagát a gyakorlatban is hasznosítani tudja!

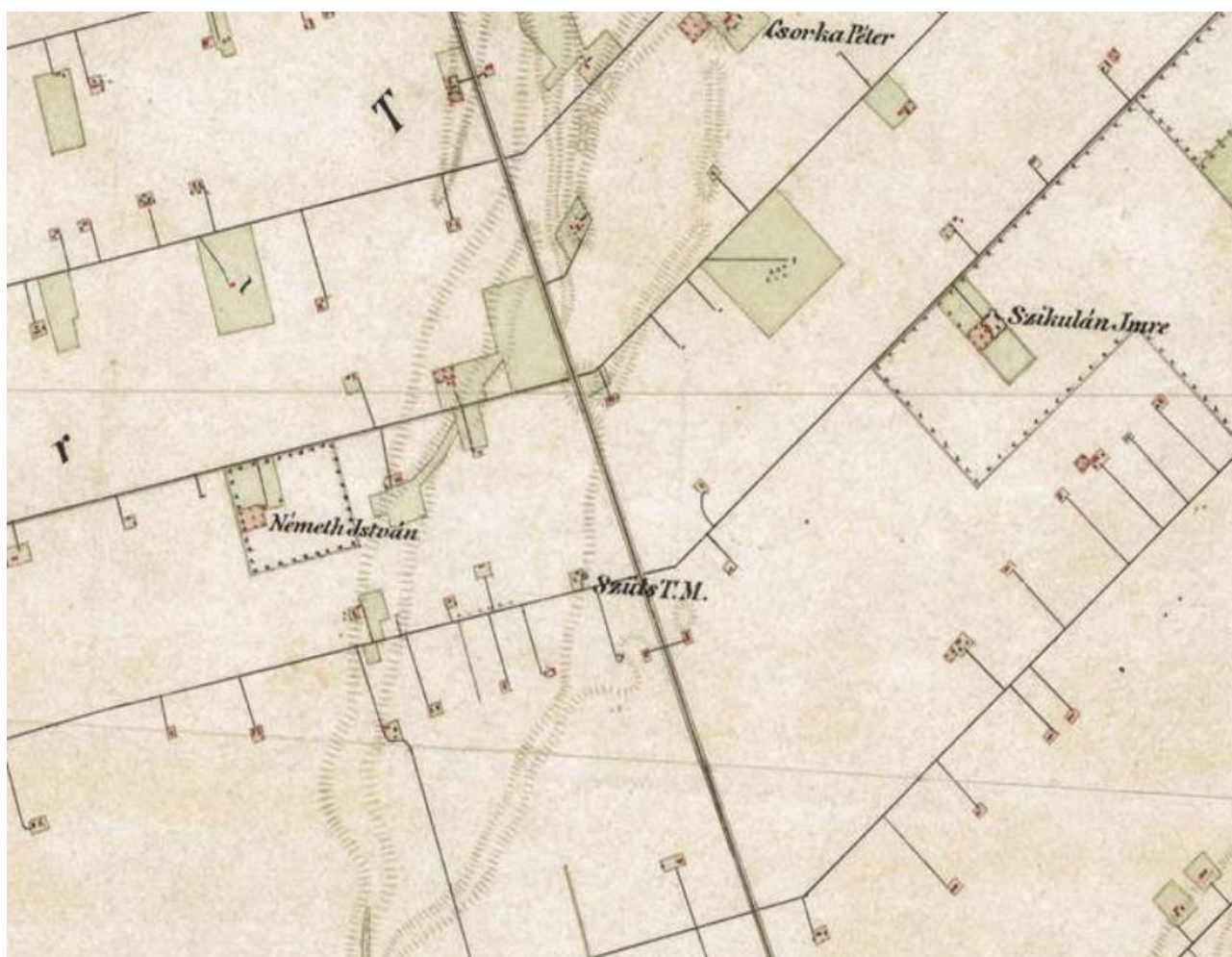
KARDOSKÚT BEMUTATÁSA

Orosháza belvárosától mintegy 10-15 percnyi autóútra, ha úgy tetszik, a város agglomerációján fekszik a csendes, kilencszáz fős falu, Kardoskút.

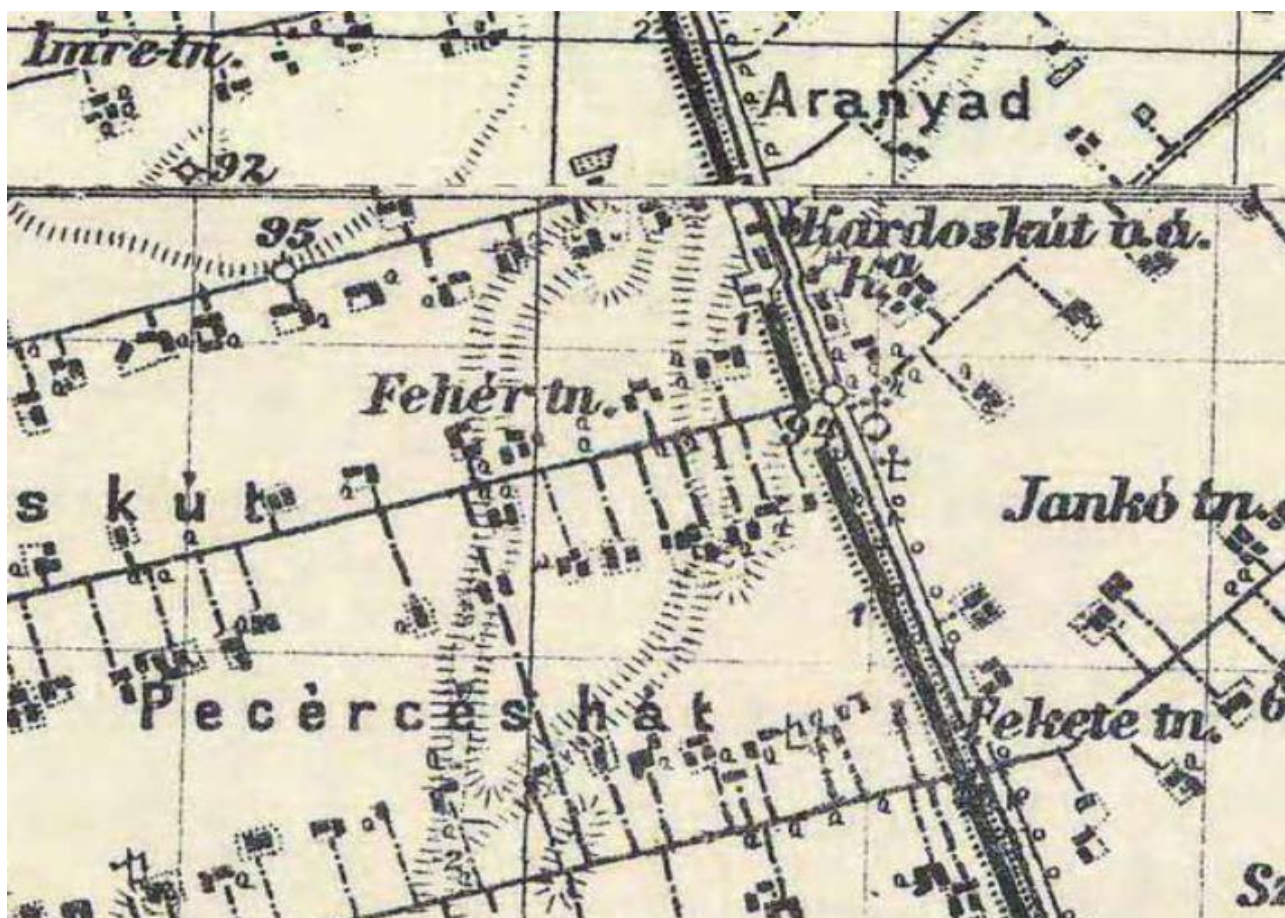
A település alig hatvan éves, 1949-ben lett a vasúti vonal mellett kialakult tanyaközpontból önálló közigazgatási egység, s rá egy évre csatolták Csongrád megyétől Békéshez. A város fejlődésének a szocializmus évtizedeiben a közvetlen közelében található, nagy kiterjedésű olaj- és gázmező feltárása, a nyersanyag kitermelésének beindulása tett igazán jót.

Kardoskút mégsem „híres” iparáról ismert, hanem egy felbecsülhetetlen értékű természeti kincsről, a kardoskúti Fehértóról és környezetéről. A páratlan szépségű madárrezervátumban számos, köztük néhány igen ritka madárfaj látható, némelyiknek költő-, némelyiknek csupán átvonulóhelye a Fehértó.

A település Orosházához való közelsége miatt autóval, vonattal és busszal is könnyen és gyorsan megközelíthető, de a városból induló kerékpártúráknak is ideális célpontja vagy megállóhelye lehet.

A második katonai felmérés (1806-1869)

Magyarország katonai felmérése (1941)

Kilátó a Fehértónál

ÖRÖKSÉGÜNK

Evangélikus templom

A templom alapkövét 1937-ben tették le, majd 1938-ban szentelték fel. Az országban ez volt az első tanyai evangélikus templom.

Forradalmak emlékműve

A település önállóságának 50. évfordulóján, 1990-ben avatták fel a az 1848-49-es és az 1956-os forradalomnak emléket állító obeliszket. A mészkőből készült, hat méter magas szobor Kalmár Tibor alkotása.

Pusztaközponti Helytörténeti Látogatóközpont

A község közelében található a Pusztaközpont, ahol helyet kapott egy közösségi tér, az olvasókör épülete, illetve itt található a Kardoskúti Múzeum is. A központ udvarán a Vásárhelyi-pusztai tanyavilágából ismert tárgyak kaptak helyet: kereköl, búbos kemence, táltosfa és galambdúc. Az 1989 óta működő múzeum állandó kiállítása fényképes anyagokkal, preparált állatokkal mutatja be a Fehér-tó élővilágát és a környék múltját.

Természeti értékek

Az Orosházi Kistérség legkiemelkedőbb természetvédelmi nevezetessége az itt található Kardoskút–Fehértavi Természetvédelmi Terület, amely a Körös–Maros Nemzeti Park részegysége. A Fehér-tó, e fokozottan védett és jelenleg is kiszáradás által veszélyeztetett terület leglátványosabb és legérdekesebb jelensége a madárvonulás. Tavasszal és ősszel több tízezres csapatokban gyülekeznek a vadlibák, vadrécék és darvak.

Az ideiglenesen itt tartózkodó madarak között megtalálható a vékonycsőrű póling, a pártásdaru, a vörösnakú lúd, a kisililik, a vándorsólyom és rétisas. A madárvonuláson kívül a Fehér-tónál található Magyarország egyik legérdekesebb madárrezervátuma. Elsősorban sziki madárfajok, a széki lile, goda, széki pacsirta, bíbic, valamint a gulipán – mely hazánk egyik legértékesebb fészkelő madara – költ itt. A terület érdekessége még, hogy az ugyancsak Körös-Maros Nemzeti Parkhoz tartozó Sóstói állattartó telepen természetes életkörülmények között élő ősi magyar racka- és cigája juhnyáj, illetve szürkemarha gulya is látható.

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

4

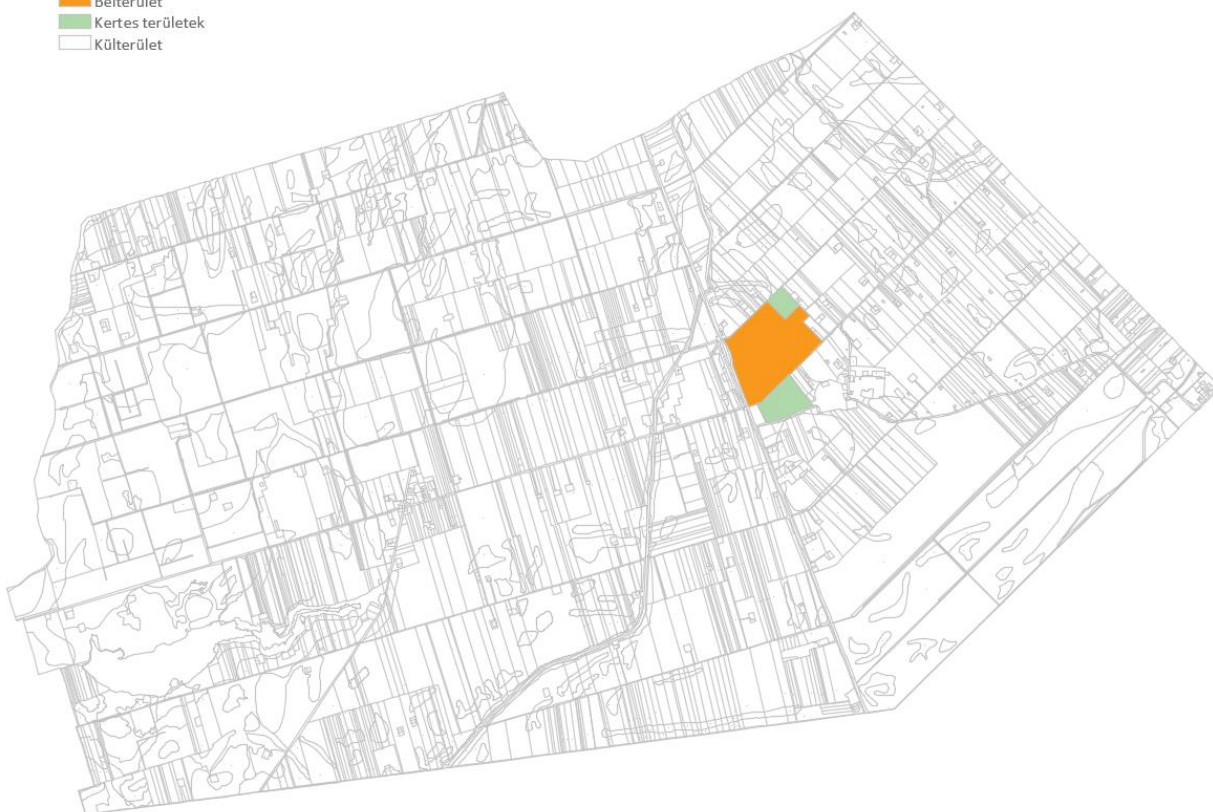
Kardoskút

Kardoskút település belterülete igencsak vegyes képet mutat, megjelennek itt hagyományőrző népi lakóházak, a szocializmus ideje alatt épült négyzet alaprajzú sáttortetős épületek, valamint az újabb kialakítású többszintes, sőt még lapotetős lakóépületek is. Ezek oldalhatáron álló beépítéssel, előkerttel és főként az utcára merőleges tengellyel tájoltak.

A település központi része a Március 15-e tér köré szerveződött, ahol a közigazgatási funkciók kaptak helyet, mint a Polgármesteri Hivatal, posta, a Művelődési ház és a könyvtár épülete. A további közfunkciók a belterület szélén, a vasút mellett találhatók.

A külterületi részeken megjelenik néhány kertes terület, melyeken kisebb alapterületű hétvégi házak kaptak helyet szabadonálló beépítéssel, a telek hátsó szakaszában elhelyezve. A település további külterületei szinte teljesen mezőgazdasági termelésre szánt területek, kivéve a belterületről keletre és nyugatra fekvő ipari-mezőgazdasági üzemi terület, ahol a telepített épületek arculata jelentősen eltér a falusias beépítéstől, ezért külön építészeti karakterként szerepel.

Jelmagyarázat:
■ Belterület
■ Kertes területek
 Külterület

Kardoskút belterületi településrész

A település központi része a Március 15. téren található, ahol helyet kapott a felújított Polgármesteri Hivatal és Művelődési ház is. Nem tartozik külön építészeti karakterhez a terület, hiszen a középületek is a falusias jellegű beépítéshez igazodó arculattal jelennek meg.

A lakóépületek oldalhatáron álló beépítéssel, főleg előkerttel telepítettek.

Ezek között sok szép hagyományőrző épületet találhatunk, melyek az utcára merőleges tetőgerinccel telepítettek, nyereg- konty- és csonkakonty tetővel ellátottak, és jellemző fedésük a cserép. Az utcára egy vagy két homlokzati ablakkal nyitnak, füstnyílással rendelkeznek, melyeknél kevésbé jellemző a tornácos kialakítás. Díszítésük néhány helyen csak vakolatsávban merül ki, viszont több diszített épületet is lehet látni a településen, amelyeket több helyen párkánnyal és faburkolattal kombináltak. Találni példát újépítésű lakóházra, ami a hagyományőrző kialakítást követi.

Itt is megjelent a szocializmus építészete, melynek köszönhetően sok sátoztetős, négyzet alaprajzú, az utcára két nagy homlokzati ablakkal nyíló lakóház épült. Idővel pedig megjelentek a többszintes lakóépületek, melyek tetőszerkezete összetett lett, de akad példa lapostetővel épült lakóházra is.

Az épületek ápolata összességében jó, rendezett környezettel és igényes kialakításukkal hozzájárulnak az egységes utcakép kialakulásához.

A külterület mezőgazdasági, kertes részei

A sík területen fekvő település külterületi részein található számos ipari-mezőgazdasági üzemi terület, melyek telepítése, épületmagassága, homlokzati kialakítása és a felhasznált anyagai eltérnek a lakott területen megszokottól, ennek ellenére nem zavaró a jelenlétük, hiszen a település belterületétől jelentős távolságban telepített létesítmények ezek. Szabadon álló, telepszerűen kialakított, többféle formálású épületekből álló csoportokban folyik a munka, ahol megjelennek a többszintes gyárépületek, valamint a nyeregteretűvel kialakított hosszanti téglalap alaprajzú egyszintes épületek is.

A külterület további része mezőgazdasági termelésre szánt terület, mely szinte teljesen kihasznált, és jelenleg is művelés alatt áll. Ezeket a részeket csak néhány fával borított sáv szakítja meg, de elenyésző mennyiségben. A terület híres állattartásáról és természeti környezetéről, mely körülöleli a települést.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

Kardoskút belterületi településrész

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

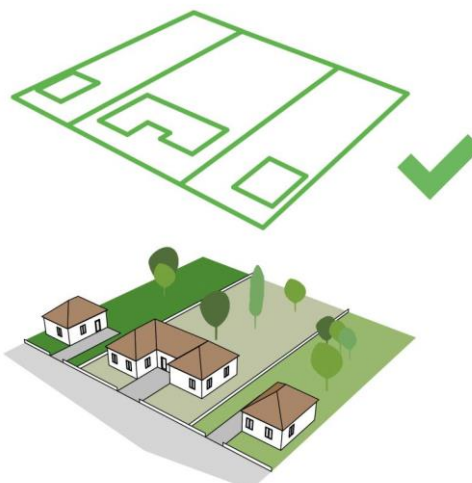
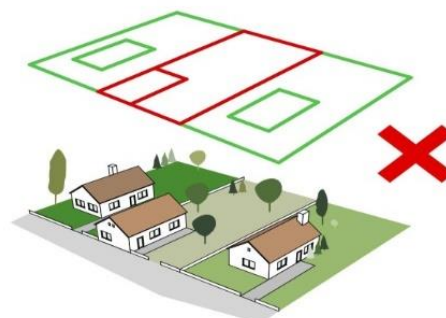
TELEPÍTÉS

A településre az oldalhatáron álló beépítés a jellemző, a telken belüli elhelyezkedés pedig lehet az utcára merőleges és párhuzamos rendszerű.

Az épületek hossz tengelye nagyrészt az utcára merőleges, de találunk több párhuzamos tengelyű kialakítást is, indokolatlanul elforgatni ettől a tengelytől nem javasolt.

A lakóházak többnyire előkertessel kerültek kialakításra, az azonos méretű előkertek lényeges elemei az egységes településképek. eltérő beépítés nem javasolt és nagyobb mértékben hátrahúzni, vagy az utcavonalra telepíteni az épületet kerülendő.

Az egyvonalban lévő házak adják a harmonikus utcaképet.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A település területén a családi házak tetőhajlásszöge hasonló.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetükben lévőké. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település utcaképébe.

MAGASSÁG

Törekedni kell arra, hogy egy utcában hasonló magasságú épületek kerüljenek elhelyezésre.

A meglévő épületek közé ékelődő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévőké. A túl magas házak nem illeszkednek a falu utcaképébe. A sematikus ábrán, illetve fényképen példa a településen javasolt épületmagasság illeszkedésére.

TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák igen változatosak főként nyereg-, konty-, ritkábban sátoztetők.

Új ház tervezésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni a környezethez.

A nyeregtetős házakból álló utcaképbe nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület, hanem csak a szomszédosra hasonló.

A hazai gyökerek nélküli, „mediterrán” stílusú házak tervezése kifejezetten nem ajánlott a településen.

A sematikus ábrán példa a településképbbe illeszkedő tetőformájú épületre.

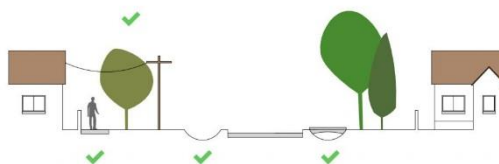

TEREPALAKÍTÁS

A község a domborzat szempontjából változatos, belterülete sík.

Az épületek tervezésénél ügyelni kell a terepviszonyoknak megfelelő telepítésre.

Nem megfelelő, ha az épületet belevájjuk a terepbe, nagy árkot képezve.

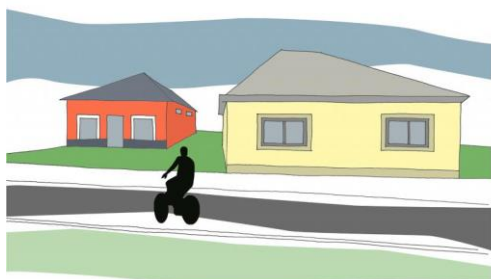

SZÍNEK

A településen a fehér vagy világos „földszínek” a jellemzőek. A természetes anyag- és színhasználattal egységes településkép jön létre. Az eltérő, kirívó színű épületek nem illeszkednek a meglévő házakhoz.

Nem elfogadhatóak a rikító fémlemezfedések vagy burkolatok sem.

Példa megfelelő színhasználatra. Javasolt a világos pasztellszínek használata, sötét színű faablakokkal.

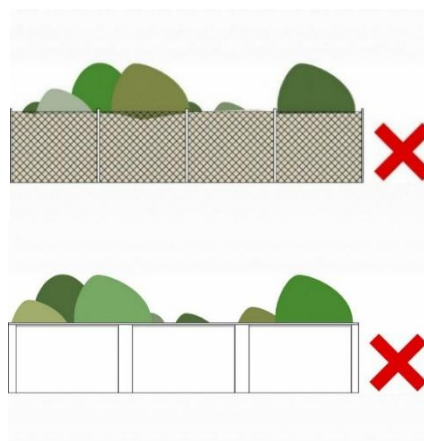
KERÍTÉSEK

A településen az áttört kerítések a jellemzők. Általában fa vagy fém anyagú, a régebbiek lábazat és oszlop nélküli kialakításúak, később alacsony, tömör lábazattal, vakolt téglá oszlopokkal kialakított kerítések készültek.

A kezeletlen felületű beton elemes, tömör kerítés kerülendő.

A kerítések színhasználatánál törekedni kell a ház színével harmonizáló színek használatára, fakerítésnél a barna árnyalatai javasoltak.

A teljesen áttört drótfonatos kerítést utcafronton próbáljuk kerülni.

Ajánlott kerítések a településen, lábazattal, oszloppal, vagy ezek nélkül.

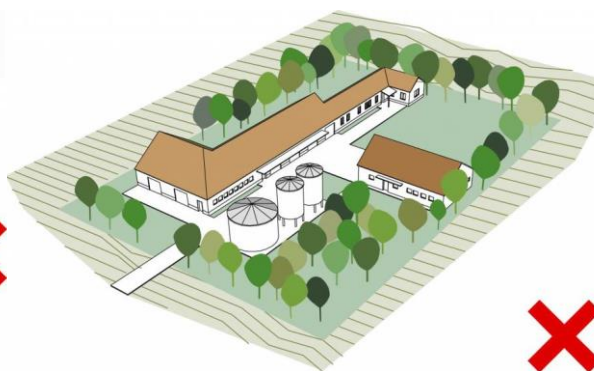
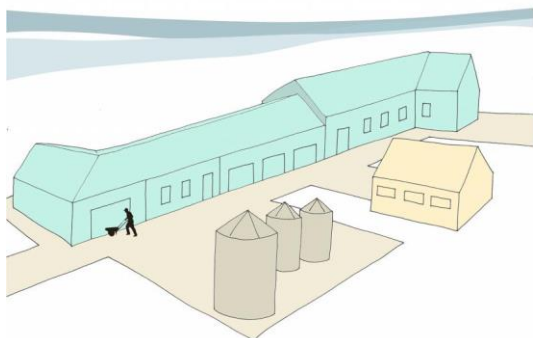

Kardoskút külterületi településrész

TELEPÍTÉS

A település külterületén mezőgazdasági épületek találhatóak. Itt a beépítés lazább, nem egységes, az adott funkció technológiájához alkalmazkodik. Az épületek egymással párhuzamosak, egymásra merőlegesek.

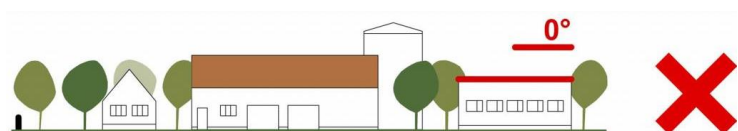
A területek általában védőerdővel övezettek, a telkek belső úthálózattal rendelkeznek, melyek többnyire burkolataik.

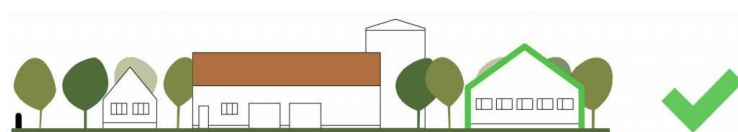
TETŐHAJLÁSSZÖG

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetükben lévőké. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település utcaképébe.

MAGASSÁG

Törekedni kell arra, hogy az egy telken és környezetében található épületek magassága közel egyező legyen, amennyiben a technológia ezt lehetővé teszi. A meglévő épületek közé ékelődő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévőké. A túl magas házak nem illeszkednek a település utcaképébe. A tematikus ábrán, illetve fényképeken példa a településen javasolt épületmagasság illeszkedésére.

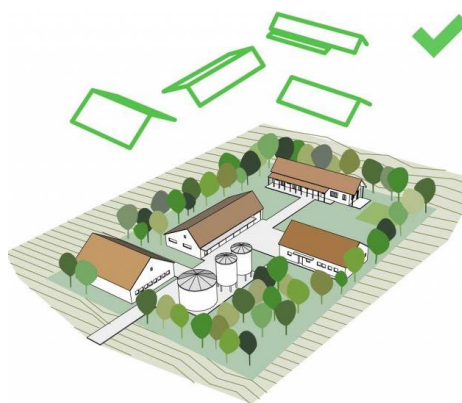

TETŐFORMA

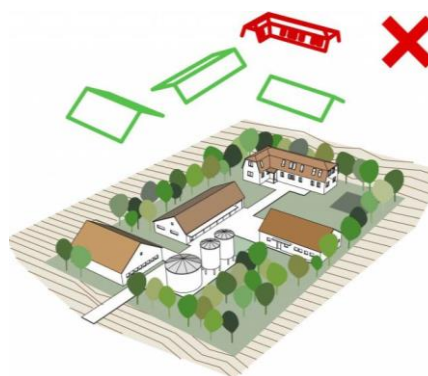
A településen lévő tetőformák igen változatosak főként nyereg-, konty-, ritkábban sáortetők.

Új ház tervezésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni a környezethez.

A nyeregtetős házakból álló utcaképbe nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület, hanem csak a szomszédosra hasonló.

A sematikus ábrán példa a településképbe illeszkedő tetőformájú épületre.

TEREPALAKÍTÁS

A község a domborzat szempontjából változatos, a külterületen lényegében sík.

Az állattartó és mezőgazdasági épületek köré javasolt zöldsáv telepítése annak érdekében, hogy az esetleges por- és zajhatás elkerülhető legyen.

KERÍTÉSEK

A településen általában áttört fakerítéseket találunk, ezek vizuálisan kevésbé választják el az utcától az előkert területet, mint a tömör téglá vagy a sűrű lécezéssel kialakított fakerítés.

Amennyiben a fa- vagy fémkerítés sötét színű (sötétbarna, sötétzöld), akkor kontrasztot képez az épülethomlokzat fehér színével, erősen áttört felülete miatt viszont az épületet nem takarja.

KERTEK

A térség egykori potenciális vegetációja a tölgyesek által tarkított löszpuszta, pusztai cserjés, ma már csak kis foltokban található meg a mezőgazdaságnak köszönhetően.

Azonban a talaj- és éghajlati adottságoknak megfelelően célszerű ezek fajai közül válogatnunk növényesítésnél.

Karakter faj a szárazságtűréséről híres kocsányos tölgy, melynek terebélyes, parkokba ültethető alapfaján túl két oszlopos habitusú fajtája közkedvelt, a *'Fastigiata'* és a *'Fastigiata Koster'*. Jellemző még a tatárjuhar és a mezei juhar, előbbinek *'Hot Wings'* nevű fajtája azon túl, hogy szárazságtűrő és rendkívül ellenálló, utcafásításra is alkalmas, vörös terméseinek köszönhetően pedig igen látványos.

Mezei juharok közül javasolható az oszlopos habitusú, utcasorfának is választható *'Lienco'*, illetve a fodros levélszélű, kerekded koronájú *'Queen Elizabeth'*, valamint a vörösen kihajtó *'Red Shine'*. Jó alkalmazkodóképességűek, szárazságtűrők, sőt utóbbiból még sövény is nevelhető.

Ajánlható még méretéből adódóan parkokba a vadkörte, illetve a mezei szil, melynek telepíthető *'Variegata'* fajtája is.

Cserjék közül az egybibés galagonya) 'Stricta' és 'Dunakanyar' fajtái javasolhatók. Ezen kívül helye van közterületeken és kertekben egyaránt a közönséges fagyalnak (*Ligustrum vulgare*), mely jó alakíthatóságának köszönhetően nyírott sövénynek kiváló. Ugyancsak közkedvelt a mogoró, melynek nagy előnye az ehető termése, fajtáit pedig díszítőértékük miatt kedveljük. A 'Contorta' csavarodott ágrendszeréről híres, míg például a 'Fuscorubra' lilán kihajtó, majd visszazöldülő lombjával és rózsaszín kupacsaival díszít.

Évelők köréből választhatók a különböző alacsony pázsitfűfélék, mint például a csenkeszek, egyes sás fajok és a keskenylevelű árvalányhaj is. Virágaikkal díszítők közül ültethetünk kardlevelű peremizst, sarlós gamandort, macskamentát, vagy akár ligeti zsálya fajtákat mint például a 'Merleau Rose', 'Caradonna', melyek jól párosíthatók pázsitfűekkel és cickafarkkal.

Az éghajlati és talajadottságoknak köszönhetően a zöldség- és gyümölcstermesztés jelentős a térségben. Szántóföldi kultúrák közül a búza, kukorica, burgonya, található meg legnagyobb arányban, gyümölcsfélék közül pedig az alma, a meggy és szilva termesztése jelentős. Mindezek a fajok, illetve más zöldségfélék kiskerti méretekben is bátran termesztethetők.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A népi építészetben jellemző tornácos házakat is találunk a településen. A hagyományos faoszlopos kialakítás kevésbé jellemző, a falazott oszlopos kialakítás annál inkább. Az oszlop keresztmetszete lehet kör vagy négyzet, készülhet mellvédfallal vagy a nélkül.

Több kétszintes épületet is találunk a településen, ezeknél jellemző a homlokzati sík elé nyúló erkély, vagy a loggia.

A következő oldalon néhány példa látható a változatos tornác-, és erkélykialakításra.

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból javasolt a cserép, természetes pala, faszindely héjazati anyagok használata.

Kerülendő a településképi szempontból káros hullámpala, piros, vagy kék színű fém hullámlemez. Szintén kerülendő, hogy ugyanazon a házon többféle cserép kerüljön elhelyezésre.

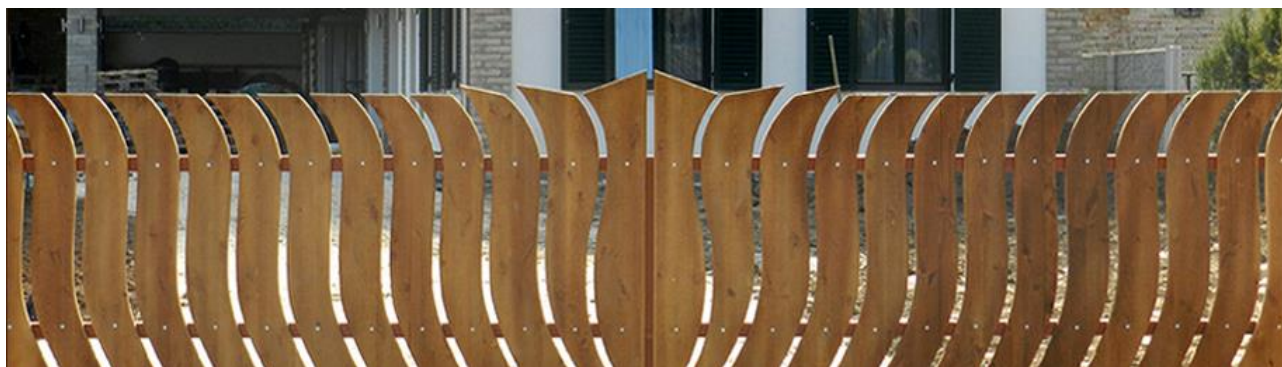

AJTÓK, ABLAKOK

A településen az áttört kerítések javasoltak, ezek készülhetnek fából, illetve fémből egyaránt. Gondos kialakításuk fontos, mert ezek a szerkezetek biztosítják a kapcsolatot az utca és az udvar között. A képek nem a településen készültek.

Ajtókra, kapukra jó példák:

A településen megjelenik a hagyományos, népi építészetre jellemző osztott faablak, zsalugáterrel, sötét színben, de jellemzőbb a szocialista kockaházakra jellemző háromszárnyú, fehér, faablak.

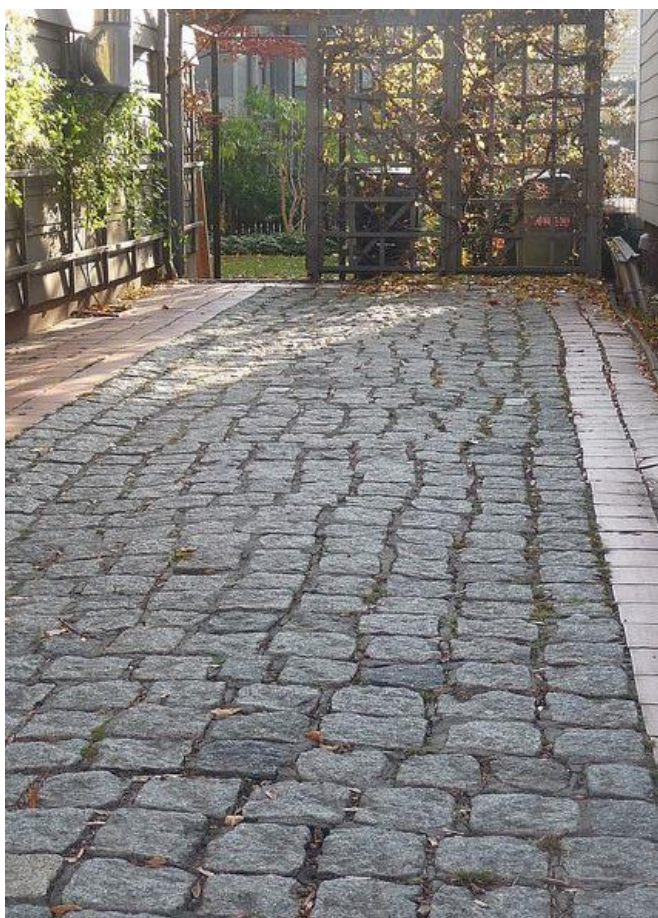
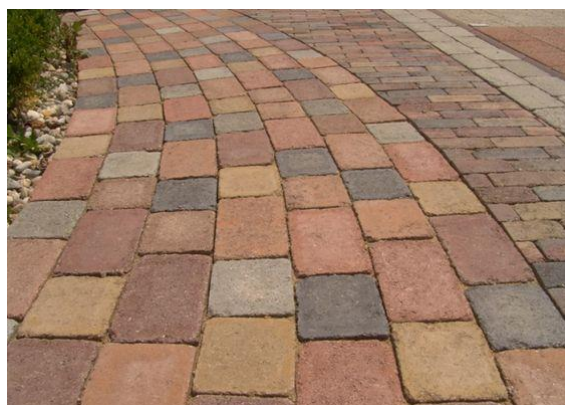
Ablakokra jó példák:

JÁRDÁK, BURKOLATOK

A beton, aszfalt burkolat helyett javasolt természetes anyagú burkolatkialakítás. Anyaga lehet természetes kő, bazalt.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az utcai homlokzat az épület arca, nagy szerepe van az első benyomás kialakításában. Sokat elmond az épületről, akár a lakóiról. Törekedni kell a hagyományos arányokra nem csak a homlokzat egészét tekintve, de a rajta lévő nyílások esetében is. A garázskaput kerülni kell a főhomlokzaton, mert könnyen ipari jelleget kölcsönözhet.

Anyaghasználatban a természetes anyagokra kell törekedni, mely közel áll a település szelleméhez.

MAI PÉLDÁK

6

Meglévő épület felújítása a településkarakterbe illeszkedően

Hagyományos parasztház felújításoknál törekedjünk arra, hogy az épület megőrizze az eredeti karakterét, stílusjegyeit. Az utcai homlokzaton lévő két kis, osztott faablakot ne cseréljük nagyobbra, ne helyezzünk elé külső tokos, műanyag redőnyt, betekintés elleni védelemnek inkább zsalutábla, vagy zsalugáter kialakítása javasolt. A hagyományalapú fejlesztés ott kifejezetten ajánlott, ahol még a településkép őrzi egykori képét. A hagyományokat tisztelő felújítások szép példákat eredményezhetnek.

A településen található lakóházak túlnyomó része a II. világháború után épült. Közülük sok a 60-as-70-es évek típusai alapján készült, melyek magasságukban, léptékükben egységesek, viszont építésük óta rendkívül sok felesleges díszítőelem, vagy bántóan rikító színű vakolat került a homlokzataikra.

Felújításkor használjunk természetes, igényes anyagokat, törekedjünk az egyszerűsége, a pasztellszínek alkalmazására.

UTCÁK, TEREK

7

Az Orosházától 7 kilométerre található község életét alapvetően meghatározza természeti környezete. Az egykori Vásárhelyi-pusztá részéként itt található a környezetet bemutató Pusztaközpont és múzeuma, illetve szintén a közelben helyezkedik el a Fehér-tó, amelyet gazdag élővilága miatt nemzetközi egyezmény véd.

A település közterei rendezettnek mondhatók. A házak előkerttel csatlakoznak az utcához, ahol az út mellett szintén zöldfelület található.

A település gondozott előkertjei a településkép meghatározói.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A településközponti részeken a színes fényreklám helyett a hagyományos cégérek elhelyezése javasolt.

Nem javasolt nagy méretű, színes molinók használata.

A kép nem a településen készült.

IMPRESSZUM

KARDOSKÚT KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

HONLAPCÍM: www.kardoskut.hu

E-MAILCÍM: kardoskut@kardoskut.hu

CÍM: 5945 Kardoskút, Március 15. tér 3.

TELEFON: 06-68/429-000

POLGÁRMESTER: Lengyel György

FŐÉPÍTÉS: Farkas István

FŐÉPÍTÉS E-MAILCÍME: kardoskut@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Kovács Krisztián, Sághegyi Adél Laura

SZÖVEG: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Dinnyés Magdolna, Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit,
Sághegyi Adél Laura

FOTÓ: Farkas István, Sárdi A. Zoltán

ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit

Kardoskút, 2018. március 26.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amely a település arculatát, karakterét pozitív irányban módosíthatja.

A kézikönyvben kerülendő példaként csatolt fényképek nem a településen szereplő részleteket mutatnak!